

Leestafel.

1. GEWIJDE KUNST. Honderd Platen naar Schilderijen van bekende Meesters (uit A. G. Temple's „Sacred Art“) met bijdragen van Dr. G. J. VAN DER ELDER, Dr. J. H. GUNNING, J. H. Z. VAN DER ELDER, Dr. A. J. TH. JONKER, Dr. H. M. VAN NEE en S. ULFERS. 3e druk. Rotterdam, J. M. Bredée's Boekhandel en Uitgevers-Maat schappij.

Zoo als reeds uit het titelblad blijkt, geeft Bredée's Uitgevers-Maatschappij van dit plaatwerk thans een 3e druk; iets wat wel getuigt van de ingenomenheid waarmee het indertijd door het publiek is ontvangen.

Hoewel deze nieuwe druk nog niet voltooid is, — van de 25 afleveringen waarin het werk zal verschijnen, kwam nog niet de helft bij onze redactie in, — wil ik er hier toch reeds de aandacht op vestigen.

De UITGEVER zelf zegt er in een korte Voorrede o.m. het volgende van:

„De Heilige Schrift is, alle eeuwen door, de vruchtbare Moeder der Kunsten geweest. De heerlijkste zangen gaf zij den dichters in de riel, tot de machtigste en aandoenlijkste bouw- en beeldwerken schonk zij bezieling; zij was het ook, die de vaardige hand des schilders tot het ontwerpen van de meest treffende schilder- stikken inspireerde.

Uit den onmetelijken rijkdom, dien de Christenheid aan Bijbelsche Tafereelen bezit, ontvangt men hier een kleine maar kostbare keuze, naar ik vertrouw, niet beneden de onderwerpen in deze Tafereelen behandeld.

Daar gaven het vijf mannen, die zich met liefde aan deze taak hebben gewijd, in korte woorden den indruk weer, dien de gewijde voorstellingen op hen maakten. Elk op zijn eigen wijze, maar toch in éénen geest en met de begeerte den kunstenaar een weinig duidelijker te doen spreken tot hen, die zijn werk aandachtig en met liefde zouden bezien.

De platen zijn, zoals op het titelblad staat vermeld, overgenomen uit het Engelse werk: SACRED ART van A. G. Temple.

Het zijn meest reproducties van schilderijen van oudere of jongere tijden. Meest van Engelse Meesters, zoals: Watts, Coleridge, Armistead, Goodale, Poynter; maar ook van Fransche Meesters, zoals: Corneille, Flaminio, en Leffebvre. Alzoo meest 19e eeuwse en dan buitenlandsche kunst.

Dit is in zoverre niet onbedenklijk, wijl tot de onmetelijke schat, dien de Christenheid aan Bijbelsche Tafereelen bezit, — om met de Uitgever te spreken, — ook onze Holland- sche en Vlaamsche oudere Schilderschool behoort, en met reproducties in een voor Neder- landers bekend plaatwerk ook van onze nation- ale Gewijde Kunst deze meer onder ons be- kend had kunnen gemaakt worden.

Als reproducties van moderne schilderijen heb ik over deze platen, wijl ik van de meesten het origineel niet heb gezien, geen oordeel.

Als Bijbelsche platen, denken zij mij, over het geheel, wel geslaagd.

Over het geheel.

Voor sommigen toch moet ik een uitzonde- ring maken.

Zoo voor de eerste: DE VERBODENING UIT HET PARADIJS NAAR ARTHUR NOWELL. De vier achter ADAM en EVA, met arends- en leeuwen-gevele, zeer modicus aangedane juffrouwen met mooie kopsjes, waarvan alleen het meest linksche een beetje medelijdend kijkt, brengen mij een voor- stelling bij, die met het verhaal in Genesis 3: 23 en 24 vloekt en dan ook voor den zoo ontzettend ernstigen indruk, welken dat verhaal wekt, hinderlijk is.

Jammer dat juist deze plaat aan het begin staat.

Zo, om slechts één te noemen, die naar de schilderij van JOHN MARTIN: MOSES EN HET BRANDENDE BRAANDENDE BOSCH.

Deze plaat toch biedt ons een voorstelling, van het in Exodus 3: 2 verhaalde, die een veel machtiger en grootscher indruk maakt, dan de voorstelling, welke men daar gewoonlijk van heeft.

Wat de Bijdragen betreft, dunkt mij, voor- zoover ik na kennismaking met wat tot dusver verschenen, en dat is nog maar een klein deel van het O. T., — kan oordeelen, dat de vijf schrijvers, aan wie deze taak is opgedragen, er zich wel van hebben gekwet. Deze BIJDRAGEN, wier korthed aan de duidelijkheid niet schaad, zijn meestal van dien aard, dat zij uw voorstelling van het gebeure, zoo noodig, verhelderen en u ook met hun vaak rare opmerkingen stichten.

Met enkele mededelingen, hief omtrent de schilderijen zelf, bij wier reproducties de heeren schrijvers, maar althans omtrent de schilders, zouden zij, naar het mij voorkomt, uit een oogpunt van kunstgeschiedenis, voor hun kijkers en lezers geen overbodig werk hebben gedaan.

Ik hoop later omtrent wat verder van GEWIJDE KUNST verschijnt, hief mededelingen te doen.

2. C. L. v. D. BOOM, V. D. M. te Uithuizen- meeden. SCHETS VAN DEN HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS ten gebruike bij het Catechetisch Onderwijs. Uitgave van de Firma Bouwman & Venema, Groningen.

Dit boekje in 12^e van slechts 24 bladzijden is een zoal ook wel gemaakt zijn bij HET KORT BEGRIJPE.

Een Schets, een dorre schets, een uitstip- peling van lijnen, maar die juist, omdat zij doet zien hoe de groote lijnen van ons onovertroffen kerkelijk Leerboek loopen, bij het Catechetisch onderwijs wel nut kan doen.

Breedvoerige toelichtingen van den Heideb. catech. zijn reeds van meer dan één hand verschenen; een beknopte schets tot dusver niet, voor zoover mij bekend is, — aldus in zijn L. S. D. v. D. BOOM.

Ik meen ook, dat dit zoo is.

Van elk der 52 Zondagen tracht Ds. v. D. BOOM de hoofdgedachten aan te geven, en over het geheel is hem dat gelukt. Bij de behande- ling van het stuk over de DANKBAARHEID had de uitstippeling van den inhoud der Zondagen over de Wet iets sprekender kunnen zijn dan het hier en daar geschied, waar ik b.v. lees: „verboden vijfde deugden, geboden vier deugden“. Ook doet het wat vreemd aan, dat b.v. bij Zondag VII wel historisch, tijd- en wonder- geloof, maar geen zaligmakend geloof genoemd wordt, en zoo ook, dat bij Zondag XXXIII wel „niet-zaligmakende“, bekeering, maar geen „waarachtige bekeering“ wordt vermeld.

Dan, met dit al is deze SCHETS een bruik- baar boekje en zullen heeren catecheten goed doen er kennis van te nemen.

3. DE BIJBELSCHE GESCHIEDENIS IN HET TAAL- EKEN DER HEILIGE SCHRIFTEN VOOR SCHOOL EN HUIS. — Utrecht. — G. J. A. Ruys.

In Zonderling boek.

'n Boek dat ik niet kan aanbevelen.

De schrijver of liever de samensteller noemt zich niet.

In het L. S. D. luidt de 3e alinea:

„Wanneer die geschiedenis (het gaat dan

over de Bijbelsche) in het taalgeen van de Hei- lige Schriften worden gegeven, zullen de jonge lezers en lezeressen met de taal des Bijbels vertrouwd raken, waardoor de overgang van het „Bijbelleren“ hun minder moeilijk zal val- len. Bovendien verliezen die verhalen daardoor ook in den vorm hun gewijde karakter niet.“

Dit boek van 369 bladzijden geeft de geschie- denissen van het O. T. en het N. T. in de eigen woorden onzer Statenvertaling.

„Dat de jonge lezers en lezeressen“ dus, met de taal des Bijbels vertrouwd zullen raken, — zal wel uitkomen.

Maar is wat de samensteller van dit boek gedaan heeft, niet geheel overbodig werk?

Van tweeën een.

Of men late de kinderen de bijbelsche ver- halen uit den Bijbel zelf lezen, en dan is dit boek niet noodig; of men reproduceere den inhoud der verhalen en dat is te doen, zonder dat zij ook in den vorm hun gewijde karakter verliezen. Dat ook voor kinderen het uit de Schrift zelf lezen van de Bijbelsche verhalen zoo moeilijk is, meen ik te moeten betwijfelen.

Maar gesteld al, dan geloof ik er niets van, dat door dit boek de „overgang“ tot het lezen der verhalen uit den Bijbel vergemakkelijkt zal worden.

Dit boek had ongeschreven kunnen blijven.

4. H. BULVELD. NICOLAAS BEETS.

Het mij vergund ook met het oog op de omstandigheid, dat het den 15en September honderd jaar geleden was, dat BEETS te HAAR- LEM geboren werd, de aandacht te vestigen op een kort maar lezenswaardig artikel van den heer H. BULVELD in het Augustus-Nr. van het PÆDAGOGISCH TIJDSCHRIFT, orgaan van Chr. Nat. Schoolonderwijs. Hij geeft daarin zijn per- soonlijke herinneringen aan BEETS, vooral opge- daan toen hij, te UTRECHT, als leerling van de Opleidingsklas bij den ouden heer van Lum- mel, 's morgens van 7—8 de lessen van Da. BEETS volgde. „Met een gevoel“, zoo schrijft hij, van groote vereering, die ik steeds voor BEETS had en heb, bovenal met groote dankbaarheid voor wat hij mij heeft geleerd, van de — zij 't ook occasioneele — lessen in de paedagogie, die hij gaf en die, bezonnen en later overdacht, van zooveel waarde bleken, zet ik mij tot het geven van eenige persoonlijke herinneringen.“

Niet alleen onderwijzers van beroep, maar ook predikanten zullen met deze jeugd-herinne- ringen aan de „occasionele lessen in paedago- gie“ wellicht hun nut kunnen doen.

G.

Uit de Pers.

Over de Voorlezing in den Kerkdienst van een stuk uit de H. Schrift gaf Dr. A. K. J. in het orgaan van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam, deze opmerking ten beste:

Het is een zeer oude en ook een zeer goede ge- woonte, om bij elke bediening van het Woord een gedeelte der Heilige Schrift aan de gemeente voor te lezen. In vroeger dagen had die voorlezing een ander doel dan nu. Toen niet ieder een Bijbel in eigen huis had, en de inhoud van den Bijbel niet zoo bekend was, werd de Heilige Schrift geregeld in de openbare samenkomsten der gemeente voor- gelezen om het volk met den Bijbel zelden bekend te maken. Wie wilde weten wat er in den Bijbel stond, moest wel naar de kerk om daar de Schrift in geregelde volgorde te hooren voorlezen. Die toestand bracht dus als vanzelf mee, dat het de Bijbel achtereenvolgens in de samenkomsten ge- lezen werd.

Toen later, door boekdrukkunst en bijbelversprei- ding ieder een exemplaar der Heilige Schrift in eigen huis had en de Bijbel overal thuis gelezen kon worden, verviel natuurlijk dat doel. Men ging toen naar de kerk, niet om den Bijbel te hooren voorlezen, maar om hem te hooren uitleggen en verklaren en om de bediening van het Woord te ontvangen.

Toch is de gewoonte om een gedeelte der Schrift voor te lezen, blijven standhouden. Alleen maar men stelde zich daarbij nu een ander doel voor oogen. Er is een tijd geweest waarin men vóór den eigenlijken dienst, voordat de prediker begon, den Bijbel ging voorlezen om de menschen stichtelijk bezig te houden. Men was van oordeel dat er iets voor de gemeente die saamgekomen was, gedaan moest worden zoolang de dienst nog niet was aan- gevangen. En wat was dan beter dan uit den Bijbel voorlezen! Dit was nu wel goed bedoeld, maar niet juist gedacht, want het is toch waarlijk niet eer- biedig den Bijbel voor te lezen „om de menschen maar bezig te houden.“ En het ging ook niet eer- biedig toe, als de leden der gemeente al maar binnenkwamen en naar hun plaats zochten onder dat voorlezen.

In onze Gereformeerde Kerken is gelukkig met die oerbedriegde gewoonte gebroken, en wordt de Heilige Schrift voorgelezen als de gehele gemeente saam is en als de Dienst met het votum geopend is. Die voorlezing van een Schriftgedeelte wordt nu een deel van den Dienst, behoort bij de be- diening van het Woord, en wordt gedaan niet door „voorlezers“, maar door een ambtdrager. Het Woord Gods wordt nu op tweeërlei wijze aan de gemeente gebracht. In de eerste plaats onmiddellijk, als het eigen Woord van God, zoals het door Hem rechtstreeks aan de gemeente is geschonken, en dat Woord wordt onveranderd, zonder enige toevoeging van menselijke uitlegging en verklaring, voorgelezen. En in de tweede plaats middellijk, waar de Dienaar het Woord Gods bedient, door het te verklaren en toe te passen.

Men voelt, het is iets anders, als in het Huis des Heeren het rechtstreeks Woord Gods door een ambtdrager aan de gemeente wordt voorgelezen, dan wel door een Dienaar het Woord ambtelijk wordt verklaard en toegepast. In verband hiermee valt over het doel der voorlezing van de Heilige Schrift in de samenkomst der geloovigen wel iets te zeggen. Als nu reeds maar vaststaat, dat die ambtelijke voorlezing heden ten dage niet plaats heeft om een onkundige gemeente met den Bijbel bekend te maken, en ook niet om een saamko- mende gemeente bezig te houden totdat de eigen- lijke dienst begint, maar dat de ambtelijke voor- lezing der Heilige Schrift een integrerend deel is van den Dienst des Woords, waarin het Woord Gods en onmiddellijk en middellijk tot de gemeente gebracht wordt.

Deze toelichting is uitsluitend en verre van overbodig. Men zou er nog kunnen bijvoegen, dat het zelfs gewisachtig ware, deze lezing uit de H. Schrift, gelijk ze in de meeste Luthergeëen is aangegeven niet zoo onmiddellijk na het begin van den Dienst te doen plaats hebben.

Het zou daarom niet ongewensacht zijn, indien de geachte schrijver ons een volledig overzicht wilde geven van hetgeen inzake deze praeclectuur uit de H. Schrift in de Christelijke Kerken van allerlei Confessie van oudsher als regel gold.

De belangrijke brochure van Dr. J. J. van Baarsel: *Het probleem der Ned. Herv. Kerk*, tevens *De Waarheidsvriend* in deze week.

't Gaat hier over de Ned. Herv. Kerk, en 't is een Ned. Herv. predikant die er over schrijft.

Misschien zijn er wel, die dat niet goed kunnen verstaan, dat een Herv. pred. zoo schrijft. Maar dat moest op zich zelf genomen toch niet verwonder- len, want de Herv. Kerk hartelijk heeft, kan immers zoo vurig verlangen, dat alles eens heel, heel anders mocht worden, omdat alles zoo heel, heel verkeerd is. En ja, dan zijn er die u niet groote oogen aannem en seggen: „hebt gij de Herv.

Kerk dan lief, als gij wilt dat alles zoo heel, heel anders zal worden? Maar dan antwoorden we: „ja“, we hebben de Herv. Kerk lief, en omdat we haar lief hebben snakken we naar heel, heel andere toestanden.

En heel anders wil Dr. van Baarsel de toestanden in de Herv. Kerk hebben. Heel anders dan ze nu zijn. Waartegen we dan met allerlei gevoels- argumenten wel positie kunnen innemen, zoals Dr. D. Slotemaker de Bruine reeds deed in de *Ned. Kerkbode*. Maar dat bast niet veel. Zaken zijn zaken. En er is een tijd dat men zaken ook eens zakelijk moet behandelen. En ziet, dat doet Dr. van Baarsel.

Da hebben velen tegen dit boek. Er is te weinig gevoel in; te weinig geestelijk element. En daarom veroordeelt men dit boek.

Wij verschillen hierin van gevoelen.

Dit boek is glashelder, zakelijk zonder uitvluchten, zonder breede redeneering.

't Is wel gedocumenteerd, up to date, vlot en volledig.

Wet nu, men zegge wat men wil — maar men make zich niet van dit boek af met allerlei praetjes.

Men aanvaarde deze dingen — of men weerlegge ze zakelijk en wel gedocumenteerd!

En ja — aanvaardt men ze, dan zal er veel ver- anderd moeten worden in onze Herv. Kerk. Maar wat recht en billijk is, dat moet.

Het anders te doen en het anders te willen blijven doen, is dan onrecht voor God en voor de menschen, en zal als een vloek wederkeren tot ons en tot onze kinderen.

Wij wenschen Dr. van Baarsel geluk met het volbrengen van deze studie. Een studie, die onder den zegen des Heeren voor Kerk en volk tot een rijkdom zal worden — al zullen er velen zijn, die dat niet kunnen verstaan en niet kunnen toestemmen.

Wij geven geen overzicht van den inhoud van dit boek. Geven nadere omschrijving of aanduiding.

Men bestelle het en lees het. En we hopen, dat het voor de Herv. Kerk mag leiden tot de ware vrijheid, voor de Geref. Kerk zoo noodig en zoo nuttig!

Dit is niets te sterk gesproken.

Het vlugschrift van Dr. van Baarsel is in de groote Kerk een levensteeken, dat van geloofs- moed, dege studie en hoop voor de toekomst getuigt.

Een roering, zoo men wil, in de doodsbe- deren, die tot danken stemt.

Officiële Berichten.

Veldprediking aan de grenzen.

De kerkraad van de Geref. Kerk te 's-Herto- genbosch — er van doordrongen, dat „aanpakken en voortvaren“ de boodschap is — verzoekt ten spoedigste bericht van de zusterkerken in het vaderland, die bereid zijn haar dienaar(s) één of meer Zondagen gratis af te staan voor den Dienst des Woords in Brabant's en Lim- burg's kerken, opdat de predikanten in Brabant en Limburg zich desgevraagd geheel kunnen wijden aan de veldprediking onder de militairen. In overleg met de heeren veldpredikers zal de kerkraad te 's-Bosch (adres: Ds. T. Gerber) zich gaarne belasten met de noodige regeling.

Classis Gouda.

De Kerkraad der Geref. Kerk van Gouda, belaat met de samenroeping der classis, die D.V. 3 November zal gehouden worden te Gouda, noodigt de Kerken der classis uit, punten voor het agendum op te zenden vóór of op Woensdag 30 September e.k., aan het adres van den scriba des Kerkraads.

De Kerkraad vrn.

JOH. S. LANGEN, h.d. Pr.
B. RIETVELD, Scr.

Gouda, 24 Sept. 1914.

Kort Verslag van de Vergadering der Classis 's Gravenhage der Gerefor- meerde Kerken, gehouden Dinsdag 8 September, des voorm. 10 uur in de Westerkerk.

Moderamen: Dr. K. Dijk, praeses; Ds. C. J. van Binsbergen, assessor; Ds. K. K. Troost, scriba.

Art. 1. De praeses opent de vergadering, laat zingen Ps. 75:4, leest Daniel 9:1—9 en gaat over in gebed.

Art. 2. De notulen der vergaderingen van 19 Mei 1914 en 5 Augustus 1914 worden ge- lezen en goedgekeurd.

De vergadering betuigt bij monde van den praeses hare hartelijke belangstelling in het door Ds. Ploos van Amstel gevierde jubileum, en verklaart zich verheugd over het bedanken van Ds. Sikkel voor het beroep naar Oosterend (Fr.).

Art. 3. De D.D. Jonker en Sybrandi onder- zoeken de credentiebrieven. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd; drie kerken hebben een instructie.

Art. 4. Aan de orde komt de emeritering van Ds. D. J. B. Wijers, van Batavia. Als deputaten ad XLIX D. K. O. zijn aanwezig de d.d. Brouwer, Dalhuysen, Impeta en van der Linden.

Ds. de Moor brengt namens de commissie van onderzoek rapport uit en stelt voor aan Ds. Wijers eervol emeritaat te verleenen, op grond van langdurigen dienst in verband met gezondheidsredenen, terwijl dit emeritaat zal ingaan medio December 1914 of eerder, naar beslissing van den Kerkraad te Batavia.

Aldus wordt besloten.

Art. 5. De afgevaardigden der Prov. Synode brengen verslag uit, verwijzende naar de ter classiscale tafel aanwezige bedrukte acta.

Art. 6. Inzake een bewaarschrift van een broeder uit de Lier, oordeelt de vergadering aan dien broeder te berichten, dat de handel- wijze van den kerkraad aldaar in alle opzichten is goed te keuren.

Art. 7. De praeses brengt in behandeling een schrijven van de Geref. Kerk van Wildervank, Veendam, N. Pekela, Stadskanaal, Nieuw Buinen en Gasselternijveen, verzoekende aan de classis opnieuw een biddag uit te schrijven en aldaar in overleg te treden met andere kerkformaties in ons vaderland. Na ampele bespreking oordeelt de classis, dat er op dit oogenblik geen vol- doende redenen aanwezig zijn tot het opnieuw uitschrijven van een algemeen bededag, doch noodigt de kerk van Den Haag uit, om mochten zulke dringende oorzaken zich alsnog voordoen, aldan zoo spoedig mogelijk de classiscale ver- gadering samen te roepen.

Art. 8. Alle deputaten naar Art. 21 der Cl. bepalingen zien zich herbenoemd en nemen deze hunne benoeming aan.

Art. 9. Ds. Kramer rapporteert namens de depp. voor de zending, en deelt mede, dat dr. Geheirs van Noordeloos zich bereid heeft verklaard, om zich te geven voor den dienst der med. zending te Wonosobo. De vergadering verneemt dit met blijdschap en dank aan den Heere.

Art. 10. De van der Linden rapporteert namens die hiertoe ter vorige vergadering aangewezen deputaten, inzake het uitzenden van veldpredikers. De vergadering verneemt met blijdschap dat

Ds. T. J. Hagen van Nieuwe Pekela als zoodanig benoemd en zijn arbeid reeds heeft aangevangen, doch betreurt het ten zeerste, dat uit den kring der Geref. kerken slechts één dienaar des Woords is benoemd geworden.

Art. 11. Ds. Troost deelt de vergadering mede het gunstig slagen van den zendingdag op 22 Juli j.l., welke samenkomst een financieel resultaat heeft gehad van f. 66.15.

Art. 12. De kerk van Maasdijk ontvangt op haar verzoek drie vacaturebeurten, welke zullen worden vervuld door de D.D. Kuiper, van der Linden en de Moor, terwijl aan de kerk van Schipluiden, die wegens diensplicht van Ds. Faber, tijdelijk van haren dienaar des Woords is beroofd, eveneens drie vacaturebeurten worden toegestaan, waar te nemen door de D.D. Oosten, Ploos van Amstel en Ringnalda.

Art. 13. De deputaten benoemen inzake de grensqaestie-Voorburg—Leidschendam deelen mede, dat volgens hun oordeel rationeel is, indien de grens overeenkomstig het verzoek van Leid- schendam gewijzigd wordt, doch dat zij om bijzondere redenen het gewenscht achten eerst na eenigen tijd tot deze wijziging over te gaan.

De vergadering besluit bij meerderheid van stemmen de grens onveranderd te laten.

Art. 14. De kerk van Loosduinen vraagt en ontvangt bewijlling der classis tot het toepassen van den 2en trap van censuur.

Art. 15. Rondvraag.

Art. 16. Na dankgebed door den assessor sluit de praeses de vergadering.

Op last der classis:

D. SIKKEL, h.d. actuaaris.

Buitenland.

Duitschland. Een woord tot de Evan- gelische Christenen in het buiten- land. Het volgende stuk is door Zending- vrienden in Duitschland gepubliceerd:

„In de onvergelykelijke wereldhistorische peri- ode, waarin voor de christenheid de brug tot de geheele niet-christelijke menscheid geslagen en het haar toevertrouwd was om een toonaan- gevenden invloed op haar uit te oefenen, staan de Christelijke volken van Europa op het punt elkander in een broedmoordelijken oorlog te vernielen.

Een stelselmatig lengenweefsel, dat het inter- nationaal telegrafisch verkeer beheerscht, zoekt in het buitenland ons volk en zijne regering met de schuld van het uitbreken van den oorlog te belasten, en heeft het gewaagd onze Keizer het recht te ontzeggen van God om zijn bijstand aan te roepen. Daarom is het ons, die ook onder de Christenen van het buitenland bekend staan als mannen, die aan de uitbreiding van het Evangelie onder vreemde volkeren en aan het aanknoopen van banden van cultuur en vriendschappelijke betrekking tusschen Duitsch- land en andere Christelijke volken gearbeid hebben, een behoefte, in het openbaar ons getui- genis over dezen aanslag te laten hooren.

Drie en veertig jaar heeft ons volk den vrede bewaard. Wanneer in andere landen krijgs- gevaren ontstonden, heeft het zich beijverd, die op tijd te stillen of te verminderen. Zijn zin was voor een vreedzamen arbeid. Het heeft tot de beste cultuurbezittingen der moderne menscheid zijn eijzelijk deel bijgedragen. Het was er niet op bedacht, anderen licht en lucht te benemen. Het wilde niemand van zijn plaats dringen. In een vreedzamen wedijver met andere volken ontwikkelde het die gaven, die God het gegeven had. Zijn vijftigjarige arbeid bracht hem rijke vruchten. Het gewon ook een be- scheiden aandeel aan de taak tot kolonisatie in de onbeschaafde (primitieve) wereld en bejverde zich, zijn bijdrage te leveren tot de nieuwe vorming van Oost-Arie. Aan de vreedzaamheid van zijn gezindheid heeft niemand, die de waar- heid zien wilde, kunnen twifelen. Alleen ge- dwongen door een misdadigen aanval heeft het nu het zwaard getrokken.

Terwijl onze regering er op uit was, den rechtvaardigen roep voor een roekeloozen Konings- moord te localiseren en het uitbreken van den krijg tusschen twee genabuurde grootmachten te verhoeden, bedreef een van hen, terwijl hij de bemiddeling van onzen keizer inniep, in tegenspraak met het gegeven woord, onze grenzen en dwong ons ons land tegen verwoes- ting door Aziatische barbaarscheit te verdedi- gen. Toen kwamen bij onze tegenstanders ook zij, die volgens hun bloed, geschiedenis en geloof onze broeders zijn, en met welke wij ons in de gemeenschappelijke wereldtaak als bijna met geen ander volk verbonden voelden. Tegenover ene wereld die in de wapenen is, zien wij het duidelijk, dat wij ons bestaan, onze eigenaardig- heid, onze cultuur en onze eer te verdedigen hebben. Onze vijanden worden door niets weer- houden, daar hun, volgens hunne meening, het uitzicht geopend is, dat zij, door deel te nemen aan onze vernietiging, voordeel op maatschap- pelijk gebied, of vermeerdering van macht, een stuk van ons moederland, van ons koloniaal bezit of van onzen handel, zullen verkrijgen. Tegenover dit woeden der volken staan wij in vertrouwen op den rechtvaardigen God zonder vrees. Juist omdat deze oorlog ons misdadig opgedrongen werd, treft hij ons als een enig volk, in welke het onderscheid tusschen stam- men en standen, van partijen en belijdenissen verdwenen is. In heilige geestdrift, strijd en god niet schuwend, zien wij allen ziende op God eendrachtig en niet vreemde bereid, ook ons laatste voor ons land en onze vrijheid te offeren.

Ook de begrijpelijke verbittering van een volk, welks neutraliteit, door ons vijandige zijde reeds geschonden, onder den dwang van den onoverbidlijken nood niet gewaarborgd blijven kon, verontschuldigt geen onmenselijkheid en neemt de schande niet weg, dat zoo iets op oud-christelijken bodem geschied kon.

Niet te noemen gruwelen zijn tegen in het buitenland wonende Duitschers, tegen vrouwen en kinderen, tegen gewonden en armen gepleegd. Wreedheden en schamatoeloesheden, die in menigen Heidschen of Mahomedaanischen oorlog niet gebeurd zijn. Zijn dat de vruchten, aan welke niet-Christelijke volken zullen kennen, wiens jongeren de Christelijke natien zijn?

In het binnenland van Afrika is de oorlog zonder gewetensbezuur overgebracht, ofschoon militaire ondernemingen die aldaar plaats hebben, niet tot zijn beslissing kunnen medewerken, en dit ofschoon het deelnemen van inboorlingen, die eerst voor enkele tientallen jaren gepacifi- ceerd zijn, aan een oorlog van blank tegen blank, het vreeselijk gevaar van een opstand van inboorlingen te voorschijn roept. Deze primitieve volken leerden het Christendom ken- nen als een Godsdienst van liefde en vrede, in tegenstelling met den haat der stammen en de wreedheid der hoofden. Nu worden ze opge- hitst om tegen elkander krijg te voeren, en dit door de volken die hun het Evangelie brachten.

Zoo worden bloeiende zendingenvelden vertreden.

In den oorlog, dien de Caar als een besliden- stried tegen Germanendom en Protestant- isme geproclameerd heeft, is tegenwoordig onder voorwendsel van een bondgenootschap ook het Heidschen Japan betrokken. De zendingenvelden worden nu schouwtooneelen van verbitterde oorlogen van volken, die aldaar in bijzondere mate de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het zendingbevel droegen.

Het stuk herinnert er voorts aan, hoe de Deutsche Christenen met blijdschap deel geno- men hebben aan de Edinburgher zendingcon- ferentie, en met andere volken verlangden saam te werken aan de voorbereiding van niet-Christe- lijke volken, en zegt dan verder: „Niet om der wille van ons volk, welks zwaard blank en scherp is — maar ter oorzaak van de eigenaardige taak der Christelijke volken in de besliden- de der wereldzending, wenden wij ons tot de Evangelische Christenen in neutrale en ons vijandelijke landen.

Wij hoopten van God, dat het besef van verantwoordelijkheid van de christelijke volken ten opzichte van de gelegenheid die het ge- opend had, een stroom van nieuw leven zou doen ontstaan. Reeds bespeurden wij in onze Deutsche kerk sterke werkingen van dien zegen, en de gemeenschap met de christenen in andere landen en de gehoorzaamheid aan de opdracht van Jezus, was ons heilige vreugde.

Wanneer deze gemeenschap nu jammerlijk verbroken is; wanneer de volken, in welke zending en broederliefde ene macht begonnen te worden, in een moorddadigen krijg door haat en ver- bittering vervuuren;

wanneer in het Germaansche Protestantisme een schier onheilbare breuk ontstaan is;

wanneer het Christelijk Europa een edel deel van zijn wereldpositie inboet;

wanneer de heilige bronnen, uit welke zijne volken leven scheppen en aan de niet-Christe- lijke menscheid aanbieden moesten, veront- reinigd en verstopt worden.

Zoo komt de schuld hiervan, die verklaren wij hier voor onze Christelijke broeders in het buitenland met rustige zekerheid, niet voor rekening van ons volk. Wel weten wij dat God door dit bloedige gericht ook ons volk tot boete roept, en wij verheugen ons, dat het zijn heilige stem hoort en zich tot Hem keert.

Daarin weten wij ons met alle Christenen van ons volk één, dat wij de verantwoordelijkheid voor de vreeselijke zonde van dezen oorlog met alle gevolgen voor de ontwikkeling van het rijk Gods op aarde, van ons volk en van zijne regering mogen en moeten afwerpen. Naar onze diepste overtuiging moeten wij deze verantwoor- delijkheid werpen op hen, die het net van de oorlogssamenwerking tegen Duitschland sedert lang in het verborgen arglistig hebben gespon- nen en nu over ons wierpen, om ons te verstik- ken.

Wij beroepen ons op het geweten onder Christelijke broeders in het buitenland en stellen hen voor de vraag, wat God nu van hen verwacht, en wat geschieden kan en moet, opdat niet door verbinding en roekeloosheid in het groote uur Gods der wereldzending, de Christenheid van hare kracht en recht tot bodendienst aan de niet-Christelijke menscheid beroofd worde.

De heilige God leidt zijn zaak ook door den storm van den oorlogsspoel en laat door menscheid boosheid zijn doel niet verjelen. Zoo treden wij voor Hem met het gebed:

Uw naam worde geheiligd!
Uw Koninkrijk kome!
Uw wil geschiede!

Dit stuk is door 30 voorstanders van de Zending ondertekend.

Wij nemen het zonder commentaar over. Wordt het gelezen en overwogen.</